

RESSORGIMENT

575

ANY XI * GENER, 1926 * NÚMERO 114
OFICINES: PERGAMINO, 244 * BUENOS AIRES

586

Per adquirir Llibres, Revistes, Diaris i les publicacions catalanes en general adreceu-vos a

H. VILA i VALLÈS

Donato Alvarez 2622
BUENOS AIRES

Exhaurida la primera remesa de **JO...!** (Memòries d'un metge filòsof). La tant discutida novel·la d'En Bertrana, aviat arribarà la segona remesa. Demaneu-la anticipadament. **\$ 2**

Així mateix estan per arribar els dos primers volums dels **QUADERN BLAUS**.

Santiago Rossinyol **\$ 0.75**
A. Rovira i Virgili. **\$ 0.75**

En surt un cada mes. **SUBSCRIVIU'S-HI**

Estan en venda els 6 primers volums publicats per **LA NOVEL·LA NOVA**, c/u. **0.50**

Anatole France (trad. Carles Soldevila): **El Crim de Silvestre Bonnard**, Preu **\$ 2.**

Agnes Armengol: Sabadellenques i altres Poesies **\$ 4.**

C. A. Jordana: Cuatre Venjances **\$ 2.50.**

C. Soldevila: L'Abrandament. **\$ 1.25.**

Compendi Gramatical - Ortografia Catalana, per En J. Civera i Sormani (de l'Institut) **\$ 0.25.**

Magatzems "La Constància"

ABANS "EL CAP BERNAT"

DUACASTELLA i Cía.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAÍS.

CARLOS CALVO, 3623
UNION TELEF. 62 MITRE 4004

DEMANI'S OLI
"EL CAP BERNAT"
INSUPERABLE

3929 - RIVADAVIA - 3931

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

PICHINCHA, 180

COOP. TELEF. 741 (CENTRAL)

DEMANI'S OLI
"EL CAP BERNAT"
INSUPERABLE

RESSORGIMENT

ANY XI

BUENOS AIRES, GENER, 1926

NÚM. 114

UN AMBAIXADOR EN RIDÍCUL

Sota aquest mateix rètol inserirem en el proper número una relació succinta del pas donat per l'ambaixador o ministre plenipotenciari dels espanyols prop de les autoritats d'aquest país per tal d'evitar les activitats múltiples i patriòtiques que desenvolupen els catalans de l'Argentina.

La manca de temps no ens permeté de donar als nostres caríssims lectors, els antecedents i dades relacionades amb aquest afer que, de retop, ha vingut a donar notorietat al problema de la independència de Catalunya.

Sabut el tripijoc provocat pel d'Amposta, cal que retrogradem als inicis d'aquest procés i ens situem a Mendoza d'on, sembla, que ha vingut la cosa.

UN CATALÀ RENEGAT FA LA DENÚNCIA

Tenim la filiació exacta del subjecte que a juí nostre ha promogut la qüestió. És català i resideix a Mendoza. És d'aquells catalans que reneguen de la sang que porten i de la mare que els va parir. No és d'aquells inconscients que per ignorància del fet nacional de Catalunya creuen de bona fe que la nacionalitat llur és l'espanyola. És dels que sense desconèixer la raó de les nostres ànsies de llibertat s'oposen rabiosament a tot allò que d'aprop o de lluny flaira a catalanitat. És de la sang dels traïdors i dels descastats. És, en fi, un espanyol que per equivocació va néixer a la nostra pàtria.

Aquest individu és qui denuncià al cònsol espanyol de Mendoza, ço que a juí d'eil constituïa un delictes de lesa pàtria. Per fer la denúncia calgué abans que cometés una primera traïció. Valent-se de l'amistat o coneixença que l'unia a un català autèntic, obtingué d'aquest la cessió d'un títol "Pau Claris". Una vegada possessionat del "cos del delictes" cuità a treure'n còpia fotogràfica i amb aquesta es presentà al cònsol, català també, i amic seu, i l'incità a traspassar la denúncia a l'ambaixador. Hom diu que el cònsol l'escollà com qui sent ploure. Ell, però, no es donà per vençut i ço que no aconseguí verbalment ho intentà d'obtenir per escrit. El cònsol, aleshores, davant la denúncia escrita no tingué altra escapadilla que donar-li curs. Vingué l'expedient a Buenos Aires i l'ambaixador tramità l'afer davant del ministeri de relacions exteriors, d'aquest al de l'interior, per a retornar a

Mendoza amb l'ordre d'intervenir-hi la policia, car la denúncia sembla que, per tal de que li donessin curs, fou feta al·legant que els títols de l'Emprèstit "Pau Claris", adquirits per molts catalans d'aquella ciutat, podien provenir d'una estafa.

I ja tenim la policia mendocina en funcions. Diversos amics nostres foren cridats a declarar. Cap d'ells no negà la possessió dels esmentats títols, ans el contrari, es lamentaren de no disposar de prous mitjans per adquirir-ne més. La policia constata aleshores que no hi havia tal estafa.

Pel que toca a Mendoza, tot ha acabat aquí.

EL SUMARI A BUENOS AIRES

La qüestió de competència suscitada entre el jutge instructor i l'alta cort de justícia, de què ja estan assabentats els nostres lectors, fou la causa de que heguéssim esment de l'encalç de la denúncia iniciada a Mendoza. Sense aquesta incidència probablement mai no hauriem sabut la tramitació d'aquest afer en el qual l'ambaixador dels espanyols desempenya un paper més que ridícul.

No atrevint-se embestir la situació cara a cara com correspon, el marquès d'Amposta feu la denúncia verbalment. Aquesta covardia de l'ambaixador espanyol serà la causa de que el sumari no prosperi, probablement, car no li serà gens difícil a la justícia argentina veure de seguida la debilitat d'un ambaixador qui acusa sense mantenir dignament la seva acusació verbal amb la seva firma al peu d'una querella. I d'aquesta manca de convicció o de valentia del marquès-torero, és del que més ens planyem els catalans, car hauríem volgut ésser cridats davant dels tribunals per tal d'aprofitar una bella avinentesa de sostenir les nostres conviccions nacionalistes i independentistes i donar-nos el gust de proclamar la nostra fe irreductible en Catalunya, única pàtria dels catalans, i el nostre repudi més absolut per la nacionalitat espanyola que pretenen imposar-nos dintre i fora de l'Estat a què estem sotmesos.

Una querella on l'ambaixador espanyol hi fos part interessada, ja ens agradaria més, car, deixant de banda els resultats o conseqüències de la mateixa (que ni remotament volem pensar que pogués ésser con-

demnatòria en un país lliure i democràtic com l'Argentina) les incidències que se'n derivarien serien pintoresques.

L'ambaixador dels espanyols, però, ha cregut que n'hi havia prou amb una simple conversa amb el ministre argentí d'afers estrangers, per a que els tribunals d'aquest país que ja fa temps que és lliure decretesin incontinent la detenció dels catalans suspects de desamor a Espanya i el tancament de les seves entitats, ni més ni menys que allò que fa en Primo a Catalunya contra els patriotes honrats.

L'intent del representant espanyol no era altre, sembla, i contra d'ell s'ha alçat indignada l'opinió pública de l'Argentina que no vol tolerar la intromissió estrangera en afers interns del país, i molt menys pot tolerar la pressió descarada del representant d'una dictadura militar que conculca els drets dels ciutadans i governa el seu poble trepitjant la constitució i passant per damunt de tota llei de justícia i de llibertat.

Són ben simptomàtiques i conclusives les opinions emeses al respecte pels diaris que responen a un estat d'opinió del poble argentí. Radicals, socialistes i conservadors, amb rara i magnífica unanimitat, condemnen l'actitud del representant diplomàtic espanyol, i diuen que la seva pretensió significaria l'anul·lació de les garanties i llibertats que la constitució argentina atorga a tots els ciutadans honrats que poblen la república.

TENIM GUANYAT EL PLET

No ho diem amb jactància, però aquest plet ja està fallat, i el fall és totalment advers als nostres enemics. El poble, que en aquesta mena de causes és el jutge suprem, s'ha manifestat en forma que no hi ha lloc a dubtes. La sanció popular argentina, avençant-se al fall de la justícia, ens és totalment favorable. Què més podem esperar els catalans?

Si a hores d'ara els penedits poguessin anar a Roma, amb tota seguretat que el marquès d'Amposta hi seria en camí.

Nosaltres, en canvi, li estem d'allò més agraïts al representant d'En Primo de Rivera, perquè ens ha facilitat una bella avinentesa per escandallar la consciència argentina en allò que pogués tenir de favorable o adversa a les nostres activitats patriòtiques. I el resultat no pot pas ésser més

encoratjador, ens sembla, a de pit d'aquells qui pretenen mixtificar el caràcter essencialment patriòtic i cultural de les nostres institucions, presentant-nos com elements indesitjables.

La primera batalla, la més difícil, ja la tenim guanyada. L'opinió pública està amb nosaltres, que vol dir estar al costat del dret, de la llibertat i de la justícia.

L'ÀNIMA DEL POBLE

Hom ha dit que la necessitat econòmica ens impel·leix a cercar el benestar a qualsevol banda del món. En els països on guanyem bé la vida ens hi arremem encara que l'idioma, les lleis i els costums siguin ben diferents dels nostres; acabem per adaptar-nos a mesura que intervenim en totes les activitats constructives de la nació, però no perdem mai el caràcter individual ni racial: a tot arreu ens coneixen per *catalans*.

Malgrat les diferències de classe i de ideologies, els catalans ens acoblem en medis més o menys culturals per a conrear l'idioma. Això és una necessitat instintiva, és un fenomen natural.

Dintre del cervell, receptor de totes les impressions, s'estableix una associació d'idees que, per reflex sensori, produeix la remembrança de les impressions primerenques. Així, per exemple, en contemplar un paisatge, hom rep la impressió de la llum, dels colors, de la perspectiva dels objectes; i tant el conjunt com els detalls més sobresortints resten gravats en el cervell, com en una placa fotogràfica, fins que tornem a contemplar-ne un altre. Aleshores establim la comparança d'allò que veiem amb ço que veiérem i apreciem les característiques iguals, semblants o diferents. Si oïm una cançó, ens quedarà gravada en el cervell fins que, en oir-la novament, en recordarem el motiu i les circumstàncies de lloc i de temps en les quals l'oïrem per primera vegada.

Hi ha una relació sensòria de tots els sentits amb les primeres impressions rebudes. El metall de veu d'una persona coneguda ens porta de sobte la seva imatge i el seu nom i el lloc on la vàrem conèixer. Degut a l'associació de les idees, recordem un munt de circumstàncies retornant sempre a la impressió d'origen, que és la més indeleble, la que no s'esborra mai.

Qui per primera vegada hagi vist la immensitat del mar, o la planúria ensopidora d'un desert, o la impressionant altitud d'una muntanya, no podrà mai més oblidar-ho. Qui per primera vegada hagi associat un mot amb la imatge que representa, mai més podrà oblidar aquesta relació meravellosa, íntima, tan íntima, que el mot ens fa veure la imatge i en veure la imatge, ens

Temem que, per les raons ja esmentades, c sigui per no haver tingut, l'ambaixador espanyol, la valentia de prendre part en causa, els tribunals no podran pronunciar-se en aquest afer, però si contra ço que suposem les actuacions avancessin i fóssim processats, esperaríem tranquils el fall de la justícia, sense cedir un pam en la nostra posició de ferma i irreductible catalanitat. Som i serem on érem.

recordem del mot. I encara que arribem a familiaritzar-nos amb altres idiomes, la primera associació de *imatge-mot* correspondrà al mot de l'idioma nadiu.

Els mots d'una llengua no solament representen les coses substancials o insubstancials, sinó que cadascú, isolat o acoblat amb els altres, fa com una música *sui-generis* que hom ne diu la *fonètica* de l'idioma. Una mena de música que ens subjecta de cop i volta, que ens fa girar el cap en oir-la i que instintivament ens eixampla el cor. Una música racial, plena de sonoritats i de formes idiomàtiques que ens retorna les impressions de la infantesa amb les cançons de bressol i les imatges de la casa pairal, de l'escola, del taller o de la fàbrica.

Permeteu-nos una observació personal. Hem conegut molts catalans de la banda de Lleida que arribaren al país cinquanta anys enrera i s'establiren com a pagesos en els camps del nord de la província de Buenos Aires i sud de Santa Fe, la zona del blat de moro. A còpia de temps, de feina, de bones collites, consolidaren una bona posició econòmica.

La majoria amb prou feines coneixia la *o* rodona; els més espavillats aprengueren de lletra als trenta anys i àdhuc arribaren a gargotejar llur nom. Els més enriquit retornaren als pobles llurs per a vendre el boei de terra pairal i tornar-se'n cap ací. Cap d'ells va fer res, tret d'En Pere Vila, per a l'engrandiment del poble nadiu. Quan les inundacions del Segre commogueren el cor de tothom, cap d'ells donà un sol pessó. Sense instrucció ni esperit societari de cap mena, engrandiren les Associacions Espanyoles de Socors Mutus per a no pagar metges, ni medicines, ni enterraments. Però cadascú i tots plegats, — ah, reïra! — es sentien ufanosos d'ésser bons catalans i parlaven dels sacrificis personals fets en la sina de les comissions directives i de les Romeries Espanyoles (sic). Per més espanyols que vulguessin sentir-se, no passaren mai d'ésser ço que veritablement eren: uns ignorants carregats de pessos.

D'altres n'hem conegut enriquits en el comerç, amb una instrucció envejable, que tractaven d'enlluernar-nos amb raonaments espanyolistes, mentre potser pensaven rebre

alguna creuota honorífica. Per molt sincers que fossin aqueixos catalans, no passaren mai d'ésser ço que en realitat eren: uns pobres gats amb pretensions megalòmiques.

Però tornem-ho a remarcar: no en vaig trobar cap de català que no es sentís ufanós d'ésser-ho... a la seva manera. Per què? Tal volta perquè hom sap la simpatia que els catalans desperten a tot arreu? Serà per la tradició de treballadors de què gaudeixen i del bon compliment en els seus tractes? Serà tal volta per la independència de llur caràcter, un xic altiu i un xic feréstec? O serà per l'idioma que ens caracteritza i fa el miracle de la unió racial, malgrat les diferències de classe i de cultura?

Perquè talment la nostra llengua sembla que tinguis una ànima; l'ànima d'aquell poble de navegants, de mercaders i d'artistes que, com els fenicis i grecs de la gloriosa antiguitat, ha anat reafirmant les seves manifestacions de raça escollida en el conreu de les ciències i de les Belles Arts, en la indústria i el comerç del món i en la lluita civilitzadora per la seva independència de l'Estat espanyol.

Assolirà Catalunya la plena llibertat per a retornar a ésser un dels Estats més avançats d'Europa? No cal dubtar-ne, perquè malgrat totes les tiranies que avui pesen sobre d'ella, i malgrat la inconsciència dels que per l'isolament o la ignorància en que han viscut no se'n senten prou de catalans, triomfarà l'amor de sos fills degut al sentiment racial de germanor que ens dóna l'idioma del poble, ànima immortal de Catalunya eterna.

La Plata. ALEXANDRE B. HERNÁNDEZ.

NACIONALISME

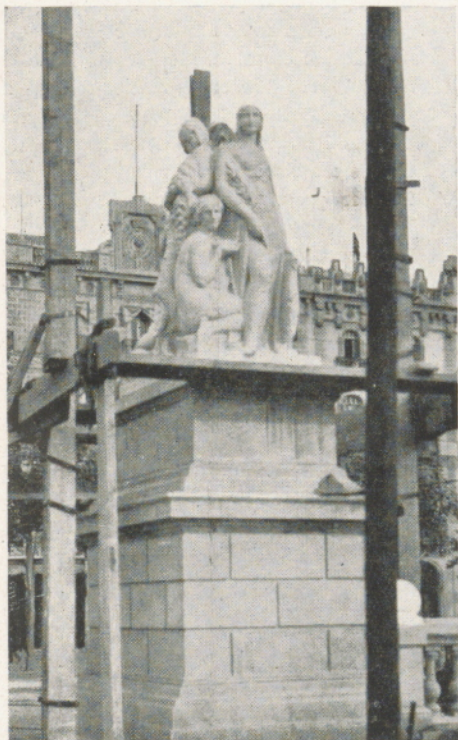
La polèmica Gandhi-Tagore ha estat deguda a una diferent interpretació d'aquest mot.

L'equívoc mantingut per tots els convidats a la informació de la revista "Les Lettres" promoguda per Maurice Vaussard (gèner, 1923) sobre el tema "El nacionalisme i la consciència catòlica", té justa explicació en el mateix fet de la diversa interpretació espiritual del mot nacionalisme entre un sentit místic o un sentit realista; a l'ombra del contingut de la catolicitat o de l'esperança del renaixement de les idees paganes; dins l'ortodòxia o rejant l'heretgia; com un sistema jurídic i social al servei de l'interès del patriotisme o com una reivindicació fundada en el principi de les nacionalitats.

A Catalunya arriba també la confusió nària interpretació d'aquest mot. I és possible que no ens entenguem fins que el mot no ens calgui; fins que ens anomenem simplement catalans.

I en fer-ho sapiguem el que ens diem. — J. M. LÓPEZ-PICÓ.

L'ACTUALITAT GRÀFICA

Barcelona. — Primer grup escultòric de la Plaça de Catalunya, inaugurat suau per via d'assaig, el qual ha suscitat molts comentaris de públic i premsa. Hom diu que representa Tarragona.

Aquest no és el segon grup escultòric de la Plaça del Senyor Nebot, com algun lector maliciós podria suposar, sinó un dels Misteris de la tradicional processó que a Tarragona es celebra cada divendres Sant.

VENTURA GASSOL

Entre els catalans exiliats a França i residents a París hom troba el poeta Ventura Gassol.

El nostre estimat compatriota, fugint de la desenfrenada persecució que es pateix avui a Catalunya, arribà, fa un any, a l'hospitalària terra francesa entre un núvol de pols de turbulent revolucionari. I vet-ací una coincidència anecdòtica que escau d'una manera justa al temperament poètic de Ventura Gassol.

Així com en parlar de Victor Hugo a l'exili o d'Adam Mickiewicz fugitiu de Polònia hom es forma idea de la complexió psicològica d'aquestes personalitats literàries, en parlar de Ventura Gassol refugiat a París, hom preveu de seguida la modalitat característica del jove poeta català. Car, lluitador infatigable en tota mena de plets socials i polítics del seu poble, exaltador actiu de les virtuts cíviques, patriòtiques i humanitàries, Ventura Gassol, poeta fatalment predestinat a ésser perseguit per tota mena de tiranitzadors, ha d'implantar forçosament una psicologia determinada que, és clar, ha de donar tint i forma a la seva artística producció.

Ventura Gassol, nat l'any 1893 a la Selva del Camp, pastat, diríem, amb l'argila grassa i odorosa del Camp de Tarragona, és autor de les obres següents: "Amfora",

poesies; "La Nau", poesies; "La cançó del vell Cabrés", poema dramàtic; "Les tombes flamejants", poesies patriòtiques; "El Nacionalisme en el teatre", conferència; "La Dolorosa", poema dramàtic (inèdit), i "Mirra", llibre de poemes (inèdit).

L'obra de Ventura Gassol gaudeix a Catalunya d'una popularitat simplement envejable, d'una estima general francament afalagadora. I és que el teatre o la poesia d'aquest celebrat poeta, quan no és ardentment patriòtica com en el cas de "Les tombes flamejants", és collita llevada absolutament del tresor popular i retornada novament al poble amb una sublimació i dignificació artística corpenedora. Que Ventura Gassol és amb tota voluptuositat que es plau de sacrificar la seva aristocràcia intel·lectual a les masses. I és que en el fons és més fort en ell, per exemple, el sentit de dignitat patriòtica o el noble ideal humanitari, que totes les altres raons d'estètica o de programa artístic. Per això triomfa. Per això la seva parla poètica és clara i forta i abradora i encesa com ho són, en general, totes les coses del poble.

En la poesia patriòtica mateix, Ventura Gassol ha tocat tant al viu el cor de les masses que, en un alçament sentimental, aquestes han assaltat decididament la torre de vori del poeta per endur-se'n en carre-

gat de glòria, entremig d'ells. Així ha devingut Ventura Gassol el cantor del poble. Per això, després de Guimerà, cap poeta a Catalunya no ha pogut pulsar, com ell, la lira popular.

En la seva vocació, demés, de pedagog entre els infants i en el seu pelegrinatge de folk-lorista i recollidor de cançons entre la gent del camp i la muntanya, el nostre poeta ha trobat el bon regust del pa de casa que l'ha privat d'enyorar son solitari palau ple de seduccions d'intel·lecte i divinitats cerebrals. És així com Ventura Gassol ha devingut el propagador de l'esperit del terror.

Quan "La cançó del vell Cabrés" fou estrenada, assolí, tant a fora com a Barcelona, un èxit simplement brillant. I és allí on el nostre poeta provà més que mai el seu disseny entre nosaltres de descobridor i sublimitador de l'esperit racial de la nostra terra. Amb "La cançó del vell Cabrés", Ventura Gassol pren la figura fantàstica d'un gnom de Prades. En aquest poema dramàtic (sortint-se potser del teatre), Ventura Gassol ens ensenya poèticament com s'infanta i es modula una llegenda; com neix i creix una cançó. I, miracle astorador de la fantasia representada en les taules!, avui al Camp de Tarragona tots els vells dels nostres temps, creuen haver oït parlar del mas del vell Cabrés, de la cançó que hom canta, i àdhuc del pou malestrue, que neixia no fa pas molt temps en forma escènica en la imaginació del poeta.

Potser és cert que els sorollosos honors de l'escena han desviat una mica el poeta de la seva carrera artística. Però és només davant l'apremiant necessitat de Catalunya que el poeta ha devingut exclusivament l'apòstol patriòtic infadigable que, perseguit pels tirans del país, està obligat a refugiar-se a França i a actuar de revolucionari.

*

Ventura Gassol, amb tot, malgrat les afinitats amb la simplicitat i vulgaritat del poble, no és, de cap manera, un poeta incult, intuïtiu, reduït de medis com la majoria dels poetes, siguin d'on siguin, que advoquen i viuen pel poble. Ventura Gassol duu el segell d'alta noblesa dels poetes clàssics i coneix els més delicats vergers de l'esperit. Els contactes continuats amb les masses i àdhuc amb la plebs no han pogut ni podran degenerar-lo ni corrompre, i és per algun retret desentonat que li ha fet algun literat de Catalunya que volem citar a continuació uns escaients mots d'Anatole France: "Nos raffinés trouvent le patriotisme un peu vulgaire. Il est vrai que c'est le sentiment qui, sans nul doute, a inspiré le plus de bêtises et le plus de laideurs, parce que c'est le sentiment le plus accessible aux imbéciles. Mais, dans une âme affiné, cette religion se prête à toutes les déli-

catesses et s'accommode même d'une pointe de dandysme."

Per saber com Ventura Gassol abans d'abandonar-se a ple cor a cantar les inquietuds i les ànsies dels seus consemblants ha destil·lat la seva ànima en la més pura licor intel·lectual cal reportar-se als seus dos llibres primers "Amfora" i "La Nau".

La poètica d'aquests dos llibres és d'una tònica decididament única en la poesia catalana moderna. Aquesta poesia plasma les més abrusadores passions reduïdes i adoptades dintre el cervell del poeta, però sovint desfermades de brida per ésser tornades novament a domenyar més brutalment encara i després d'una estona d'aquest joc irressistible, foll i brutal. Es també, en els moments més característics, una oscil·lació entre la mística i el pecat. De vegades el poeta trunca i tot el sentit de les dues oposicions fins a convertir la cabellera pecaminosa d'una fembra amb la "cabellera vellutada d'un Sant Crist crucificat". Hi ha sempre en la poesia ufana de Ventura Gassol una doble riquesa contrapuntada que recorda els poemes hebreus. L'exhuberència oriental s'hi destaca sempre damunt d'un horitzó vastíssim d'austeritat i cosa sòbria; les imatges candents, les figures molçudes i soboroses com els ubèrrims fruits estivals, hi compareixen com oasis dintre l'erm. I tot aquest simbolisme ric i ufà és expressat amb un llenguatge fort, massís, segur, àrid, de vegades, com els sarments, molsut, sovint, com la cara acolorida de les pomes, suau a voltes com el cos d'una dona amorosida, i llangorós de temps en temps, com un finíssim vel de melangia.

A voltes aquest llenguatge dels versos de tècnica irreprotxable de Ventura Gassol, s'infla també pompós i retòric a la manera gloriosa d'una vela al vent o d'una polsaguerada de púrpura. Però aquest inflament no és mai banal, no és mai únicament retòric. Porta invariablement en el seu si l'embat indeturable de la vida o la indòmita bufada dels déus.

*

Ventura Gassol, però, avui se sent, més que altra cosa, home de teatre. Té sobre aquest punt tanta cosa a dir i a desenrotllar, que troba en l'ideal del teatre el seu millor esperó.

La seva teoria és la del teatre poètic. Però teatre poètic en contraposició al teatre en vers, no poètic. Teatre poètic d'ambient i situació amb la finalitat de sublimar els actes més simples i ordinaris de la vida de cada dia. En la seva conferència de teatre donada en una sessió d'apertura de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, Ventura Gassol en parlava ja una vegada. Allí va trobar ocasió de blasmar els poetes que

fan teatre en vers sense fer psicologia de personatges ni crear un diàleg viu que, poèticament i tot, respongui a les realitats de la vida.

El teatre, demés, ha de basar-se, diu Ventura Gassol, no en el truc teatral ni en l'acció externa. L'element principal ha d'ésser l'acció interior en l'ànima dels personatges i l'emoció que posa l'autor en els diàlegs i en l'ambient i en les situacions. Una obra teatral, si és poètica majorment, ha de poder produir en ésser llegida la mateixa emoció que produirà veient-la representada sobre les taules. Es per aquest camí que en l'era moderna hom ha descobert que les grans tragèdies gregues arribades a nosaltres en manuscrits, eren de valor inapreciable.

Ventura Gassol, demés, en el teatre, obta pels temes simples. Els personatges de psicologia patològica que ens dona Pirandello, per exemple, no sabrien impressionar-lo.

Amb una mica d'enginy, diu, no costa gens de fer qualificar de genial la creació d'un caràcter patològic que viu fora de tota possibilitat de control. El que és realment difícil és la creació del tipus normal que amb tota sa vastitud psicològica es presenta a l'encalç de tothom i amb característiques absolutament comparables sobre cada u de nosaltres mateixos.

Es per presentar un exemple de totes aquestes teories que Ventura Gassol ha escrit la seva darrera obra "La Dolorosa" que serà estrenada pròximament a Barcelona si no ho és abans, traduïda, a París.

Es amb tota impaciència, dones, que esperem aquest nou fruit del poeta, així com també la publicació del recull de poemes "Mirra" i la publicació de les seves traduccions d'obres estrangeres, entre elles, de Marivaux i del rus Andreiev.

J. C. R.

París, novembre, 1925.

H O R E S F U G I T I V E S

(D'UN LLIBRE INÈDIT)

JOVENTUT ETERNA

D'aquell temps venturós, ple de follies
pels nostres cors vidents,
jo servo encara tota la bellesa
de nostres visions pures,
dels nostres pensaments.

Jo guardo encara els cants d'aquella au-
[bada
que ens descobrí nous móns,
i nostra vida transformà de sobte,
fruint noves belleses,
cantant noves cançons.

No temis la blancor de nostra testa;
nostra vida és un cant
d'eterna joventut que ens vivifica;
seguim la nostra via,
nostre himne és el més gran.

Sabem el goig de viure amb la bellesa;
conexim els secrets
d'aquell amor innat que dignifica
els sentiments del homes,
més nobles, més discrets.

Per naltres han passat els anys debades,
companya del cor meu.
No temis la blancor de nostra testa;
tenim el cor de roure;
no el glaçarà la neu.

ORFES D'ÀNIMA

M'han dit que no tinc cor... Veus ben
[amigues
també em diuen quecom
que m'evoca el record d'hores passades
d'eterna llum, on mai s'ha post el sol.

M'han dit que no tinc cor... Pobretes àni-
[mes
que no saben el goig
d'una vida de pau i de bellesa,
ni la sublimitat d'un gest heroic!

M'han dit que no tinc cor i sempre canto;
m'han dit que no tinc cor,
i mon ànima serena s'estasia
plàcidament...; oh, esplèndids horitzons!

Oh, espirituals cançons que em doneu vida!
No me'l robeu el cor.
Deixeu-me'ls ben mirar als orfes d'ànima,
als que no saben què és una il·lusió.

Deixeu-me-les sentir les veus atèmiques
d'aquells malalts del cor.
Me plau sentir els planys de la impotència
en mig del bell concerts dels rossinyols.

JOAN B. ALEMANY I BORRÁS.

Resistencia (Chaco), gener, 1926.

L'ORFEÓ CATALÀ A MONTEVIDEO

LA SORTIDA

Una nit serena, l'última nit de desembre. La ciutat immensa, babilònica, es disposa a celebrar amb gatzara l'adveniment de l'any nou. L'aire és tebi. La riba on ens espera el vaixell que ha d'aconduir-nos a l'altra banda del Plata, reposa lassa del tragi diürn. En arribar-hi, després d'haver suportat amb estoica resignació el pas de cent i tants vagons d'un tren interminable que ha barrat la via per on lliscava, rabent, el taxi en el qual anàvem, albirem la silueta del vapor de la carrera, il·luminat. Ens hi atensem en cerca de cares conegudes. Es debades; totes ens són estranyes. Quan ja començàvem d'enguniar-nos, car l'hora de la partida avançava massa de pressa, veus catalanes i cares amigues ens diuen que el nostre vapor és el 'París', el qual està banda allà de la dàrsena. Ens allibrem del neguit i correm a juntar-nos amb els companys que ja ens hi esperen. A dos quarts d'onze el vaixell comença de moure's a l'albir del remolcador. Prenem comiat dels amics que de la riba estant ens auguren bon viatge i ens allunyem poc a poc de Buenos Aires.

Al bell punt de mitja nit els orfeonistes s'acoblen a l'entorn del mestre Sunyer i són cantats el himnes nacionals: argentí, uruguaià i català. Són moments d'entusiasme patriòtic, emocionants, dins dels quals refermem la nostra fe en Catalunya i ens il·lusionem pensant que tal vegada sigui l'any tot just nat, el de l'alliberament de la nostra pàtria. El crit de visca la República Catalana! sintetitza el nostre daler de reivindicació nacional, i és corejat per tothom. Després hom cursa, en nom de l'Orfeó, sengles missatges telegràfics augurals als presidents d'ambdues repúbliques del Plata. (*) Hom no pot cursar el tercer a nom del President de Catalunya perquè encara no tenim tanta ventura, però l'adreem al Casal Català de la capital argentina, gonfaloner dels catalans de Buenos Aires. I l'hora del sojorn és arribada.

ARRIBADA A MONTEVIDEO

La joia del matí istiuenc, en albirar Montevideo estès al peu de l'històric Cerro, guaita i defensa de la ciutat, és el sol que s'aixeca radiant i que desfà la calitja. Montevideo ens rep amb un somriure cordial i nosaltres corresponem la seva salutació gentil, amb paraules afectuoses. Barcelona acut

(*) El president de la República Argentina contestà la salutació amb el següent missatge telegràfic:

Tintoré, Presidente Orfeó Català:

Agradezco y retribuyo votos de felicidad.

Alvear, Presidente de la Nación.

de seguida davant nostre, en esguardar la capital uruguia d'a bord estant. A l'esquerra el Cerro, talment com Montjuïc a la capital catalana. Tot el nostre cor se sent amarat de goig davant el record de la llunyana metròpoli. El 'París' s'a propa lentament a la riba uruguia i s'hi acomoda. Són les set del matí. A l'Argentina les sis. Hi ha, en terra, esperant-nos, poca concurrència. Això ens fa suposar que el 'París' ha anat per feina i ens ho confirma un tripulant en assabentar-nos que, fet el desembarc de l'Orfeó, salpa de nou, de seguida, el vaixell que ha estat noliejat especialment per a nosaltres. Mentrestant van compareixent amics a la riba. Hom hi albira N'Adolf Gamundi, diputat departamental; En Ramon Panedas, corresponsal de RES-SORGIMENT; N'Enric Gispert, secretari

La senyera de l'Orfeó i les banderes uruguia i catalanes, en desembarcar, moments abans de posar-se en marxa la manifestació.

del Centre Català; els entusiastes companys A. Ramón-Ribas, Miquel Pous i Josep Corcoll; membres de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i del Centre Català, i d'altres i altres que no coneixem.

Poc després arriba una banda militar i es situa vora el vapor. Toça a honor de l'Orfeó vèries composicions, mentre van compareixent les autoritats.

L'Orfeó desembarca amb la senyera davant i les banderes uruguia i catalana esteses al vent. Salutacions, encaixades i frases cordialíssimes de benvinguda. Hi ha els membres de la Comissió Municipal de Festes, que contractà l'Orfeó, doctor Salgado, Antonio Pagliattinni, Arturo Arturo, Fortunato Defazzi i Alejandro Rosa Díaz.

Francisco Pacheco, secretari del Consell Administratiu Departamental, Justino Za-

vala-Muniz, president de l'Assemblea de Representants de Montevideo, i Plácido Abad, secretari.

Saludem, també, el periodista català A. Rossell, de la redacció dels diaris 'La Mañana' i 'El Diaio'.

Formada la columna i precedida per la banda militar, hom va en manifestació cap a la Plaça de la Independència, per tal de posar una corona al peu del monument al general Artigas, heroi llibertador de la República Oriental de l'Uruguai. Durant el trajecte, l'enssenya de l'Orfeó i les banderes uruguia i dues de catalanes que les acompanyen, són saludades i aplaudides per la població. A la porta d'una botiga hom veu una nena que amb una bandereta catalana a la mà alça el braç i saluda la columna. Tothom es descobreix en passar per davant de la petita patriota, saludant la bandera que fa tremolar i aplaudint el seu gest, emocionats.

Són davant l'estàtua eqüestre d'Artigas. L'ofrena dels catalans és col·locada al peu del sòcol. El símbol present ostenta els colors nacionals de Catalunya, l'Uruguai i l'Argentina, entrellaçats. No hi ha discursos. Els coristes s'agombolen entorn del mestre i s'alcen, vibrants, les estrofes de l'himne uruguaià:

"Orientales, la patria o la tumba!

Libertad o, con gloria, morir!"

La banda acompanya l'execució, sota la batuta del mestre Sunyer.

Després esquinsa l'aire la música de l'himne argentí, i són aclamats aquells versos que fan:

"Oid mortales el grito sagrado:

Libertad, libertad, libertad!"

En mig de l'ovació amb què foren acollits els himnes de les dues nacions germanes, una veu dissonant protesta de que no sigui executada la *marcha real española* i de que la bandera ídem no figuri al costat de l'uruguia i les catalanes. Quina pretensió, pobre home! Algú dels nostres li fa veure l'absurd en què es col·loca i l'incident acaba allí. Per sort d'ell, els anys li havien blanquinat la testa. En aquell moment trobarem a faltar l'execució d'"Els Segadors". Hauria estat, creiem, la millor i més digna resposta a l'actitud provocadora de l'infeliç que, dit sigui de pas, era català, segons ens informaren.

D'allí l'Orfeó i seguici s'encaminà cap a la Municipalitat per tal de deixar-hi una bandera. Fôrem rebuts amb deferència i cordialitat de germans. La senyera de l'Orfeó, la bandera del Casal Català, l'uruguia i l'altra enssenya catalana foren col·locades al balcó central de l'edifici. Després de les consabudes presentacions l'Orfeó és convidat a cantar i li són demanats "Els segadors", actitud gentilíssima de les autoritats uruguiaies, que tothom sap agrair

La bandera de Catalunya, l'uruguia i la gloriosa senyera de l'Orfeó Català, són hissades oficialment al Palau de la Municipalitat o Consell d'Administració Departamental, de Montevideo

íntimament i valorar. I el mestre Sunyer, comanant amb disciplina la massa orfeònica, fa cantar "La sardana de les monges" a honor de les autoritats edilícies i l'himne popular sol·licitat. Aplaudiments i felicitacions a dojo al mestre i cantaires. Aete seguit, el hostes són obsequiats amb un refrigeri.

Acabada la visita l'Orfeó es traslladà, sempre en manifestació, al local de l'Assemblea de Representants, on fórem rebuts pel secretari Plácido Abad i autoritats de la casa. El senyor Abad pronuncià el discurs de salutació en nom de l'Assemblea, i el senyor Lluís Tintorer, president de l'Orfeó Català, li contesta amb un parlament patriòtic de regraciament.

EL PRIMER CONCERT

Hi havia espectació per a sentir l'Orfeó Català, però l'evident fracàs de la Comissió Municipal de Festes — se'ns assabenta — en espectacles o festivals anteriors, resta interès a la presentació del conjunt orfeònic.

El concert és a l'aire lliure davant el Museu de Belles Arts, en el Parc Rodó. Són les sis de la tarda. L'entrada no és gratuïta.

En aparèixer l'Orfeó és saludat pel públic amb un càlid aplaudiment.

Comença la primera part. L'himne uruguaià, que l'inicia, és dit amb ardidesa, d'una faísó magnífica. Bella entrada.

Segueixen la sardana "Les fulles seques", de Morera; "El capdill", d'Esca-

rrà; "L'alisa", de Mendelsohn; "Vidalita", de Massa; "El mestre i la vidueta", Comelles, i "La nostra bandera", Sunyer.

L'Orfeó ha respost esplèndidament. Malgrat de la inconveniència de l'aire lliure i el vent que es deixava sentir, els coristes s'han comportat bé. Contra la consigna de no prodigar-se en repeticions, ha calgut bisar "Vidalita", del mestre argentí Massa, per tal de complaure el públic. El comentari que hom sent arreu és totalment favorable als nostres voluntariosos cantaires. Nosaltres, que coneixem l'Orfeó, ens meravèlem de l'esforç que tots posen, mestre i coristes, en llur comesa, per a vèncer les dificultats del lloc i de l'atmosfera. La composició d'un orfeó no és a propòsit per a cantar a l'aire lliure. Així i tot, constatem amb joia el mèrit dels executants, aquesta tarda ventisosa.

Després d'un *Intermezzo* per la Banda Municipal, l'Orfeó embesteix la segona part del programa. Consta de l'Himne nacional argentí, "Brindis", de Mozart; "Els pescadors", Clavé; "La sardana de la pàtria", Morera; "Zamba de los besos", Giliardi; "Remers del Volga", Slaviànsky, i "Catalunya", sardana del director de l'Orfeó, mestre Sunyer.

La Banda Municipal acompanyà l'execució dels himnes, uruguaià i argentí. El públic rebé la notable comesa de l'Orfeó amb espontànies ovacions en acabar cada peça, però en finir el programa l'homenatge fou tributat eixordadorament. De diversos indrets de l'auditori s'alçaren veus clamant l'execució d'"Els segadors", i el mestre Sunyer, prenent de nou la batuta, dirigí el popular himne català, que fou escoltat a peu dret per aquella gernació heterogènia.

Durant l'execució del segon concert, en el Teatre Albéniz, el mestre Sunyer i els seus cantaires són convidats pels fotògrafs a prendre's un breu descans.

En sortir del concert i sentir, d'ací i d'allà, els comentaris que en feia el públic, constatarem que l'Orfeó Català s'havia imposat artísticament i àdhuc sota el punt de vista de catalanitat.

VISITANT LA TOMBA D'ARTIGAS

L'endemà al matí una nodrida representació catalana composta de les autoritats i cantaires de l'Orfeó i acompanyants, visità la tomba del pròcer i heroi de la independència, general Artigas. La manifestació fou presidida pel patrie uruguaià Wás-

"La mort del rossinyol", Conrad Fontova; (cançons per la senyoreta Tasso: "Melangia", Morera; "Muntanyenca", Freixa; "Cançó de bressol" i "El colliaret", d'Altisent.) "Adéu, germà meu", madrigal de Walreant i "La sardana de les monges", Morera.

El trio esmentat executà "Ressorgiment", del mestre Sunyer, i "Cançó alegre" i "Cançó trista", del mateix autor. Vés, i el "Motet", de Bach, per l'Orfeó. Així mateix i a petició del públic, fou cantat l'himne popular "Els segadors".

explosió d'entusiasme i fou ovacionat llargament.

Acabà l'acte amb una tanda de sardanes ballades i corejades ensems, en mig d'una alegria i animació extraordinàries.

Per tal de correspondre l'atenció rebuda, l'Orfeó organitzà per al diumenge dia 3, a dos quarts de quatre de la tarda, una audició íntima a honor del Centre Català, la qual es realitzà en el Teatre Albéniz.

ÚLTIMA AUDICIÓ

Evidentment l'Orfeó Català havia aconseguit interessar el poble de Montevideo. Aquesta fou la impressió que rebérem en entrar al clos destinat al públic, per tal de sentir l'última audició, la qual es realitzà el diumenge a les 6 de la tarda. L'èxit popular ha anat creixent a mesura que l'Orfeó s'ha fet sentir. L'auditori del darrer concert ho palesa d'una faiso indubtable. El número de concurrents doble el del primer dia. Això és encoratjador per tots. Hom sent paraules d'admiració meravellant-se de l'èxit, paraules que surten de llavis de membres de la Comissió Municipal de Festes.

Apareix l'Orfeó i és saludat amb forts picaments de mans.

Ultra els himnes, uruguaià i argentí, de consuetud, l'Orfeó cantà "Cant d'amor", de Jovés; "Primavera eterna", Morera; "Cançó humoresca", Slaviansky; "Les fulles seques", Morera; "Vidalita", Massa; "Brindis", Mozart; "Els focs de Sant Joan", Floriani; "Flors de maig", Clavé; "Els tres tambors", Vives; "El capdill", Escarrà; "Vidalita", Jovés, i "La sardana de les monges", Morera.

La delegació de l'Orfeó i d'autoritats uruguaiques, davant la tomba d'Artigas, abans de deixar-hi la corona.

hington Fernández, el diputat Pagliattini, i el director general de cementiris, Francisco Pacheco.

Davant la fossa de l'heroi, N'Ernest Sunyer, director de l'Orfeó, pronuncià un sentit discurs de tons patriòtics exaltant la memòria d'Artigas. Fou un homenatge senzill però impressionant.

CONCERT AL TEATRE ALBÉNIZ

Tingué efecte el dissabte a dos quarts de deu del vespre, amb la cooperació de la soprana Rosina Tasso i el trio compost per la senyoreta Nelly Saenz (violí), F. Pascual-Ayllón (violoncel) i Juli Floriani (piano).

En aquest concert, segon de la sèrie, l'Orfeó cantà, després de l'Himne nacional uruguaià, "La nostra dansa", Sunyer, "Motet", de Scheidemann; "Una rosella i una espiga", Villegas; "Per tu ploro", sardana de Pep Ventura; "Els tres tambors", de Vives, i "Cant d'amor", Jovés. La senyoreta Tasso: "Voreta la mar", Borràs de Palau; "L'oreneta", Nogués; "Dolorosa", Narcisa Freixes, i "L'hostal millor", Sunyer, que constituïren la primera part.

Uns i altres foren llargament ovacionats per la concurrència que omplia el teatre.

Calgué repetir "Cant d'amor", de Jovés. La segona era integrada per l'himne argentí, "Vidalita", de Massa; "Motet, op. 102", de Bach; "L'emigrant", Vives;

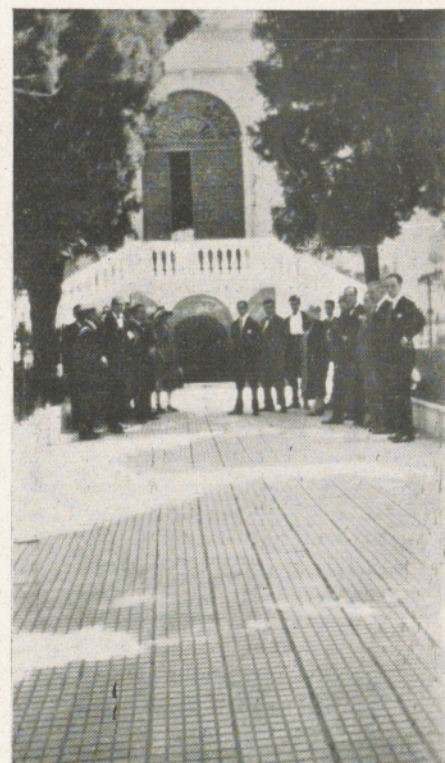
RECEPCIÓ EN EL CENTRE CATALÀ

Acabat el concert, l'Orfeó i comitiva foren obsequiats amb un lunch en el Centre Català. Oferí la demostració el president senyor Novell i el vice-secretari senyor Florensa.

Contestaren, agraïnt l'obsequi, el senyor Tintorer, president de l'Orfeó, i el senyor Miquel Gispert, vice-president del Casal Català. Fou requerida la paraula del conseller municipal, senyor Otamendi, present a l'acte, el qual pronuncià un discurs sumament afectuós pels catalans.

Per últim hom sol·licità que parlés el nostre bon amic i company J. M. Xammar-Sala. Fou la nota més sobressortint de la recepció. Fou el seu parlament, magnífic, el segell característic de pura i vibrant catalanitat. Prenent tema del discurs del senyor Otamendi, En Xammar es referí a l'esclavitud de la nostra estimada pàtria, a les lluites per la seva emancipació de la tirania espanyola i establí una comparança de l'ambient per ell viscut aquests últims temps a Catalunya sotmesa, a França, a l'Argentina i a l'Uruguai, per afirmar que en lloc com aquest darrer país no havia observat tant d'afecte i d'amor envers els catalans i tanta condescendència i llibertat en allò que afecta la lliure expressió de les idees.

El discurs d'En Xammar, eloqüent, enèrgic i substancialment patriòtic, produí una

En el cementiri de Montevideo. Davant el Panteó Nacional.

A petició del públic fou entonat l'himne català "Els segadors".

L'interès de l'auditori no decaigué mai. ans el contrari. L'Orfeó, amb aquest darrer concert, aïançà l'èxit i el prestigi adquirit en les anteriors audicions. El comentari general li era favorable.

UN AUTÒGRAF

Heu's ací un testimoni valuós de com ha estat rebut l'Orfeó Català i els seus acompanyants, per les autoritats uruguaies. El doctor Justino Zavala-Muniz, president de la Cambra de Representants de Montevideo, escrivi aquestes paraules, autògrafes:

Como miembro de un partido político, y como escritor, recibí con el más cálido afecto a los representantes de un espíritu audazmente republicano frente a torpes despotismos, y a los mantenedores de una honda tradición de belleza. — Faustino Zavala Muniz. — Montevideo, 3 Enero, 1926.

EL RETORN

Si tot el que deixem transcrit no donés prou idea de l'èxit aconseguit per l'Orfeó a Montevideo i de la importància que sota el punt de vista patriòtic ha tingut aquesta gira artística, bastaria senyalar, per tal de corroborar les nostres afirmacions, l'enorme gentada, que acudí al port la vetlla del retorn, a donar-li comiat. Tal com a l'anada, l'empresa navilera Mihanovich, posà a la nostra disposició un vaixell. El del retorn fou el "General Artigas". Remarquem aquest detall per dir que aquella multitud que s'apostà al peu del vapor hi era exclusivament per acomiadar l'Orfeó.

No donarem noms perquè la llista fóra

interminable. Autoritats uruguaies, periodistes, intel·lectuals, catalans assenyalats, institucions, hi acudiren, per a demostrar l'afecte i la gratitud que sentien.

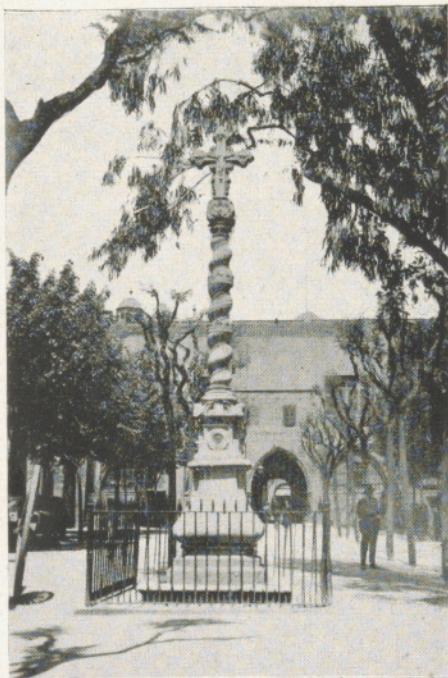
Quan el "General Artigas" s'apartà de la riba, aquella gernació i els que érem a bord ens confonguérem en un mateix daler efusiu.

Crits i visques emocionants. Hom clamà per la llibertat de Catalunya, pel progrés de l'Uruguai, per la República Catalana, per la llibertat de tots els pobles. La senyera de l'Orfeó i la bandera que les dones catalanes ofrenaren al Casal, alçades per ardits gonfaloners, voleiaven i s'acotaven saludant la multitud que restava en terra, barrets i braços enlaire.

Els cantaires feren grup al volt del mestre Sunyer, a coberta, i les valentes notes de l'himne uruguaià fendiren l'espai seguit des de crits i visques entusiastes dels d'en terra. Després de l'himne uruguaià, el català, i les demostracions d'apreci i els victors a Catalunya lliure es succeïren repetidament. Quan la gravetat de l'últim "bon cop de falç!" es perdé per l'aire, el vaixell enfilava la punta del moll de Montevideo, i donava goig de veure aquella gernació que amb l'intent de fer-nos arribar la seva darrera paraula d'afectuos comiat, avançava en direcció a nosaltres fins que el mar li barrà el pas. I quan les veus foren impotents per a expressar allò que el cor sentia, els barrets, els mocadors i els llumins encesos, llençats com sagetes, ens en donaren prova, encara. El comiat fou senzillament apoteòsic.

NADAL-MALLOL.

Fotogs. «Ressorgiment», per Tintorer i Xammar.

Barcelona. - Pati de l'Hospital de Santa Creu.

Detall del claustre de Sant Pau del Camp.

Fotogs. «Ressorgiment», per Bruguera.

Sant Jordi Triomfant

Bella princesa empresonada
quin dol hi ha en el teu mirar!
De nostra Pàtria ben amada
tens el posat i el bell parlar.
Dins de la torre desolada
ta gran bellesa veus marcir.
Un drac ferotge és a l'entrada
que t'urparà si vols sortir.

Té la mirada tota encesa
de gelosia i de rencor;
no vol que veginis ta bellesa,
no vol que et tingui ningú amor.
Finestra enfora, si t'aboques,
t'escup, la fera, el seu verí,
si amb els teu clams ajut invoques,
amb un bramul no ho deixa oír.

Bella princesa empresonada
qui somnia en els temps d'abans,
quan de tots eres festejada
i els reis et feien besamans.
Mes si el passat l'esguard s'emporta
el cor s'emporta l'avenir;
una clamor se sent prou forta
que la captiva pot oír.

Semblen cançons de la vellúria,
potser són himnes del present...
Es la remor de la boseúria
quan de nit passa un cop de vent...
O bé, és l'onada quan arriba
portant al sí la tempestat.
A dins del cor de la captiva
una esperança ha clarejat.

Es com després de la nit bruna
que el sol s'aixeca resplendent
i la claror es llença, tot d'una,
dins les tenebres del torrent.
Entre les boires lluminoses
veu la princesa el bell damà,
quan els rosers s'omplin de roses
blanc cavaller arribarà.

Nua l'espasa, brag enlaire,
devers el drac avança ardit,
del primer cop, esqueixa l'aire,
el segon cop li enfonsa al pit.
Ja triomfant la dama albira
i obre les portes diligent,
i mentre el monstre en terra expira,
surt la princesa resplendent.

Bella princesa alliberada,
com guspireja el teu mirar,
de nostra Pàtria ben amada
tens el posat i el bell parlar.
I ella, com tu, té l'alegria
perquè com tu ha deixat el dol,
que la llegenda és profecia
i el cor li diu que Déu ho vol.
Que vingui l'hora pressentida
que la llegenda reviurà,
quan els rosers treuran florida
la profecia es complirà.

J. FOLCH I TORRES.

DE GABRIELA MISTRAL

N O C T U R N

Pare Nostre, que en el cel t'assentes:
dones per què t'oblidares de mi?
Amb el fruit de febrer Tu pensaves
en llagar-se sa polpa robí.
Jo al costat també porto la llaga.
I no vols pas girar-te vers mi!
Tu del negre raïm et recordes,
i bé el dónes al trull carmesi;
i aventava les fulles de l'alber
ton halè dins de l'aire subtil.
Mes del trull de la mort en l'amplària,
no vols pas el meu pit oprimir!

Caminant, vegí obrir les violes;
la falerna del vent jo beguí;
i he baixat, esgroguits, els meu parpres
per no veure el gener ni l'abril.
I la boca apretava, anegada
per l'estrofa que no haig de dir.
De tardor Tu el núvol feries...
I no penses girar-te vers mi!

Em vengué qui la galta em besava;
em negà per la túnica vil.
Jo en mos versos ma sang en mon rostre
com Tu, sobre del llenç, li doní.
I en ma nit, al de l'Hort, se'm mostraren
Joan, covard, i l'Àngel hostil.

L'infinit cansament ja venia
als meus ulls a clavar-se per fi:
cansament del dia que s'acaba,
o de l'alba que té de venir;
com un cel d'estany, així el sento;
com el cel, color índic, així!

Ara em llevo la màrtir sandüia
i les trenes. Voldria dormir!
I perduda en la nit, ara aixeco
la clamor que de Tu jo aprenguí.
"Pare Nostre, que en el cel t'assentes,
dones per què, així t'oblides de mí?"

L' E N C O N T R E

Pel viarany fou l'enecontre.
No torbà els seus somnis l'aigua;
ni s'obriren més les roses;
mes s'hi esbalai mon ànima.
I tingué una pobra dona
la cara plena de llàgrimes!

Duia una cançó lleugera
a la boca descuidada;
se li tornà, en esguardar-me,
més fondo el cant que entonava.
Mirí la senda; vegí-la
estranya, i com somniada...
I en l'albada diamantina
jo tinguí la cara amb llàgrimes!

Cantant, el seu caní feia
i se'n duqué mes mirades...
Rera d'ell no foren més
blavenques i altes les sàlvies.

No hi fa res! Restava en l'aire
totà estremida mon ànima.
Per més que ningú m'ocia,
la cara jo tinguí amb llàgrimes!

Aquella nit, no vetllava
pas com jo, prop la llampaia;
com que ell ignora, no punxa
el seu pit de nard, mon ànsia.
Mes, potser, pel seu son, passa
de ginstes una flaire...
Ai, perquè una pobra dona
la seva cara té amb llàgrimes!

Sola anava, i no temia;
amb fam i set, no plorava;
Des de que el vegí passar
mon Déu em vestí de llagues.
La mare, en el seu llit, resa
per mí, pregària confiada.
Mes ja, potser per a sempre
més, tindrè la cara amb llàgrimes!

B A L A D A

Ell passà, amb una altra;
jo el vegí passar.
Dolç el vent, dolç sempre
i el camí en pau.
I aquells ulls, ai misers,
que el veren passar!

Ell estima una altra
per la terra en flor;
l'ars formós, obria;
passa una cançó.
I ell va amant a una altra,
per la terra en flor!

Ell va besar l'altra,
voretà la mar;
tarongina hi era
la lluna en lliscar...
I ma sang no untava
l'extensió del mar!...

Ell irà amb una altra
per l'eternitat.
Hi haurà cels dolços.
(Ai! Déu vol callar)
I ell irà amb una altra
per l'eternitat!

ELS QUI NO DANSEN

Una nena qui és invàlida
digué: "I com danso jo?"
I vam dir-li: "Si posaves
a dansar, nina, el teu cor!"

Llavors deia l'esguerrada:
"I com cantaria jo?"
Vàrem dir-li: "Si posaves
a cantar, nina, el teu cor!"

L'escaudet, tot mort, rumia:
"Com, digueu, com danso jo?"
I vam dir-li: "Al vent poseu
a volar, dones, el teu cor!"

Digué Déu des de l'altura:
"I com baixo de l'atzur?"
Que a dansar baixés, li dèiem,
a dansar dins nostra llum.

La vall, tota, dansa, dansa,
que és un rotllo sota el sol;
qui no hi entra, se li torna
terra, terra, terra, el cor!"

D Ó N A ' M L A M À

Dóna'm la mà, que dansaríem;
dóna'm la mà, i m'estimaràs.
Com una sola flor seríem,
com una flor, i no res més...

El mateix vers bé el cantaríem,
al mateix pas tu dansaràs.
Com una espiga ondularíem;
com una espiga, i no res més.

Tu te dius Rosa, jo Esperança;
però tu el nom oblidaràs,
perquè serem sols una dansa
sobre el turó, i no res més.

L A F I G U E R A

Perquè és aspra i és lletja.
Perquè totes ses rames són grises,
a mí en fa pietat la figuera.
En mon hort hi ha cent arbres formosos:
rodones pruneres,
llimoners molt rectes,
tarongers de brots tots llustrosos.

Per les primaveres
tots, ben tots, de flors es cobreixen,
i en mig, la figuera.

I la pobre que sembla tan trista;
mai es veuen ses branques torçades
d'apretades poncelles vestir-se...

Per això
cada volta que al costat li passo,
dic, oi més procuro
fer ben dolç mon accent, ben alegre:
La figuera és més bella...,
és el més formós arbre que jo tinc a
[l'horta...]

Si ella escolta,
si comprèn l'idioma amb què parlo,
farà niu una fonda dolçura
en son ànima d'arbre, sensible!

I a la nit, pot ben ésser
quan el vent li ventallí la copa,
embriaga de goig li expliqui:
—Ves, avui em digueren formosa!

GRÀCIA B. DE LLORENS, trad.

EL DIRECTORI MILITAR I L'ARGENTINA

D'uns quants anys ençà i amb el tòpic tan desacreditat d'hispano-americanisme, N'Alfons de Borbón i els seus secuàços intenten engatussar aquests països joves d'Amèrica que amb tan bon encert, ara un, ara l'altre, s'han tret la pols de sobre tots ells; volem dir que han sabut alliberar-se de la nosa màxima: la tutela espanyola. Cuba eloguà victoriosament la sèrie de *des-garramientos* a últims del segle passat.

Des de llavors Espanya no ha tingut amb Amèrica altre vincle que el de l'idioma; aquesta circumstància evidentment favorable no ha obstat però per a que els espanyols fossin considerats ací tan estrangers com els italians, els turcs i els xinesos. Els americans de parla espanyola no es creuen obligats amb Espanya, malgrat l'idioma, més del que ho són amb Itàlia, Turquia o la Xina. Consideren purament casual l'herència (?) que els deixà la *madre* en ésser bandejada de llur casa. És més: No s'ha esborrat del tot, encara, el trist record de la tirania espanyola, malgrat no ho sembli superficialment. El que hi ha és que a mesura que els anys passen i la independència d'aquests països es consolida hom no mira tan prim en coses i actes que abans d'ara haurien estat suspectes i vistes amb recel. Volem dir que hom fa els ulls grossos davant de segons què i segons qui, perquè hom té confiança en sí mateix i sap que les institucions d'un país i les seves llibertats no són tan vulnerables com semblen de primer entuvi.

Espanya, pel contrari, ha eregut que la simple condescendència que aquests països lliures li han tingut aquests últims vine i cinc anys, — parlem de Sud-Amèrica — era, no res menys, que enyoraven el seu tracte i que es dalien per a deixar-se governar com abans. Xile i l'Argentina accedien a la demanda de no permetre l'ostentació de banderes *regionals* sense la *nacional*, petició feta pel govern d'Espanya llavors de l'incident de la bandera catalana a Xile. L'any 1910 i per tal de celebrar el gloriós centenari del erit d'independència argentina, Espanya obtenia d'aquest país la supressió d'aquella estrofa de l'himne nacional que conté aquells versos:

... coronada su sien de laureles
y a sus plantas rendido un león.

Altres i altres gestions diplomàtiques ha fet Espanya prop d'aquests governs amb resultat favorable, i això ha estat causa de que els espanyols ereïssin arribada l'hora de la seva intervenció a aquests països creant el tòpic de l'hispano-americanisme que no és altra cosa que un sinistre imperialisme disfressat. Obeint a aqueixes seves ambicions de domini han tramès ambaixades, infants i infants de la casa reial, cardenals, clergues, jesuïtes, periodistes venals,

ex-ministres i altres matèries d'exportació, amenaçant últimament amb la traïesa de la miloca màxima: X tres palets.

Ultimament, i d'aquí ve aquest comentari, envanits de tantes concepcions rebudes, s'han eregut amb dret d'intervenir en afers interns del país argentí i donar normes de bon governament. Aquest mal pas ha estat donat pel dictador d'opereta que avui porta les regnes del carro de l'Estat espanyol. Sembla però, que aquesta vegada el tret els sortirà per la culata. Sabut és de tothom l'afar del separatisme català a l'Argentina i la intervenció desgraciada del representant d'En Primo, marquès d'Amposta, el qual pretenia fer tancar les entitats catalanes i empresonar o deportar els patriotes que més dignifiquen amb la seva actuació honrada, el seu treball i el seu exemple, el país que tant hospitalàriament els acull i els empara. El Primo volia que el govern argentí pasrés per damunt de la Constitució i les lleis, ni més ni menys com ha fet ell a Espanya, i aplicés als catalans que treballen per la cultura i la llibertat del país llur, les sancions reservades als criminals i als lladres de camí ral. Aquesta pretensió absurda era el prefaci d'altres temptatives, una de les quals s'ha fet pública aquests dies per mitjà de la premsa i que consistia en coartar la llibertat del pensament.

El diari "La Nación", de Buenos Aires, inserí en les seves edicions corresponents als dies 12, 13 i 17 de novembre, àmplies informacions cablegràfiques de l'alçament militar que es produí aqueils dies a Madrid contra el govern d'En Primo de Rivera.

Quan aqueixes edicions arribaren a Espanya el Dictador les féu segrestar per atemptatòries a la *integridad* de la pàtria. On s'és vist cosa semblant! Desobeir les ordres del Directori, burlar l'extrema vigilància del censor i escampar la veritat dels fets arreu del món!

I ja teniu al Primo redactant una nota en la qual tracta "La Nación" d'*enredadora* i *cmbustera* per haver inserit — diu — *groseras invenciones* i demana el público *desprecio* mentre ell el Dictador es prepara per a la *represión de estos acélitos* per la qual cosa *tomará medidas* de caràcter legal.

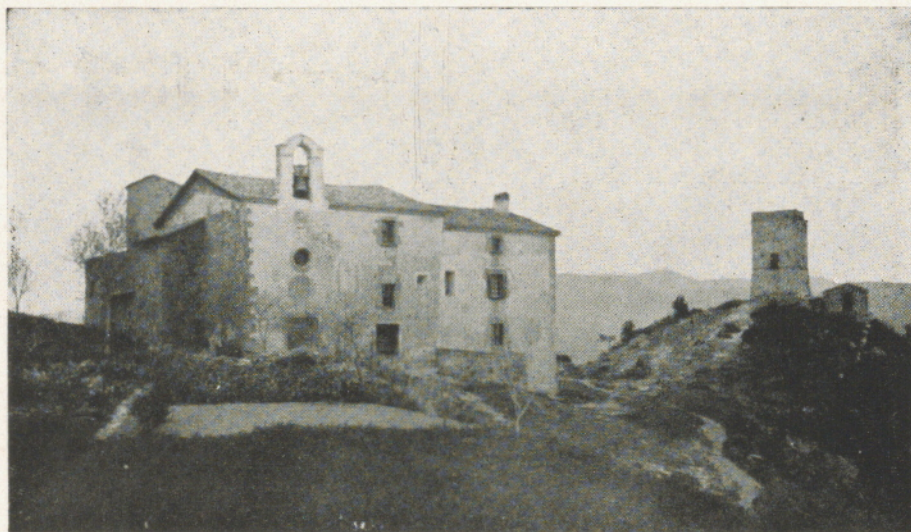
Afegeix la nota que el *gobierno cree que las leyes vigentes le dan medios* per a reprimir aquesta transgressió, a juí seu, *pero si así no fuera, las modificará*.

No sabem de quin caràcter seran les *medidas* que vol prendre En Primo. Només sabem una cosa i és que per aquest pendent l'obra d'hispano-americanisme tan sàviament començada pels governs anteriors al Directori va en camí d'esfondrar-se en les pregoneses d'un oblid irreparable, gràcies als exabruptes del Dictador que li han pujat les sangs al cap i confon tots els països lliures amb l'Estat espanyol, i en el seu deliri de comandament, ajudat pels mals esperits de vi, creu, com el kaiser durant la gran guerra, que Déu l'ha posat el món per a exercir el domini de l'Univers i tenir tots els mortals sotmesos al seu caprici i a la seva voluntat imperial.

P. DE REIG.

Vós, català i nacionalista, ja sou de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana? Penseu, sinó, que no compliu amb un dels primordials deures de tot bon patriota.

ELS BELLS INDRETS DE CATALUNYA

L'Ermita de Puiggraciós, sobre Figaró. Al dessota hi ha l'escenari d'ELS SOTS FERÉSTEGS, de Raimón Caselles.

Fotog. «Ressorgiment», per Barnils.

NOTÍCIES

EN SUBIRATS A XILE

El notable artista català Ramon Subirats, que des de fa temps resideix a la ciutat de San Juan, es traslladarà pròximament a la veïna república de Xile per tal d'inaugurar una exposició de les seves obres a Santiago.

Actualment En Subirats pinta i dibuixa amb destí a l'esmentada exposició.

Se'ns assabenta que l'exposició s'obrirà la segona quinzena de febrer.

Augurem al bon amic l'èxit a què es fa creditor pels seus mèrits artístics.

CORRESPONSALIA

Ha estat nomenat corresponsal de RES-SORGIMENT a Concepción del Uruguay (Entre Ríos), l'entusiasta nacionalista N'Antoni Cladera.

ELS CATALANS DE MONTEVIDEO

Sembla que l'estada de l'Orfeó Català a Montevideo ha tingut la virtut d'encomanar entusiasme als nostres germans que allí resideixen. RESSORGIMENT, que hi envià un redactor especial per tal de fer la

crònica que inserim en altre lloc d'aquest número, pot avançar que hi ha voluntats disposades a emprendre's la tasca de crear un organisme col·lectiu a base d'irreductible catalanitat.

Era de dordre que en una ciutat tan important com Montevideo no hi hagués un nucli organitzat que treballés per Catalu-

nya en el sentit cultural i en el d'expansió dels ideals alliberadors de la nostra esclavitzada pàtria.

Creiem que aquesta vegada l'entusiasme no es deixarà minvar sense que en surti l'entitat amb cara i ulls que tots desitgem i que tants de serveis pot prestar a la cultura i a la llibertat de Catalunya.

MUNTANYES DE CANIGÓ
CANÇO POPULAR

Molt a poc a poc i dolç

Muntanyes de Canigó fresques són i regalades
sobretot ara a l'estiu que les aigües són gelades.

Sis mesos m'hi vaig estar
sens veure-hi persona nada,
sinó un trist rossinyolet
que a l'eixir del niu cantava.

Muntanyes de Canigó,
fresques són i regalades,
sobretot ara a l'estiu
que les aigües són gelades.

Sis mesos m'hi vaig estar
sens veure-hi persona nada,
sinó un trist rossinyolet
que a l'eixir del niu cantava.

Ell canta quan el sol surt,
rosa fresca i regalada;
rossinyol, bon rossinyol,
Déu te dó bona volada:

El rossinyolet s'és mort,
tres dies ha que no canta.
Jo d'aquí me'n vull anar,
que l'enyorament m'hi mata.

Dietari Català

(Edició Bonavia)

Indicador de Catalunya
Llibre Diari de Caixa

Preu: 3 pessos

Demandes a A. Boixader:
Casella de Correu 1546,
Buenos Aires.

Les demandes de fora han
d'acompanyar cinquanta
centaus més per despeses
de franqueig.

Delegació de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana

Estados Unidos 1532

Buenos Aires

LLIBRES EN VENDA, ACABATS D'ARRIBAR

Coses Vistes, Josep Pla..	\$ 2.00
A l'Ombra de Sta. Maria del Mar, A. Plana ..	\$ 1.25
L'Alta Llibertat (poesies), Clementina Arderiu	\$ 2.50
Biografia de Pau Claris, A. Rovira i Virgili..	\$ 0.75
La Vida Austera, Pere Coromines ..	\$ 1.00
Manual d'Història Crítica, Manuel de Montoliu	\$ 2.50
Setze Contes, Alfons Maseras ..	\$ 1.25
Gramàtica Catalana, Pompeu Fabra..	\$ 1.00
Bells Indrets de Catalunya, J. Botey..	\$ 3.00

Ja és aquí el CALENDARI MANELIC per a 1926

Bloc Gran \$ 1.30	Tarja Gran \$ 1.50
Bloc Petit „ 0.60	Tarja Petita „ 1.00

Feu-ne Demanda De seguida

A prec dels interessats aquesta Delegació enviarà un detall dels actuals llibres que es troben en venda. - S'accepten subscripcions per l'adquisició d'obres de la FUNDACIÓ BERNAT METGE, ELS NOSTRES CLASSICS I LA HISTÒRIA NACIONAL CATALANA.

Nación Catalana i Ressorgiment

són els dos periòdics que a l'Argentina
defensen i propaguen la causa
de l'alliberament de Catalunya.

Subscribiu's-hi, Catalans!

Estados Unidos 1532

Pergamino 244

Distintiu Nacionalista

Segell amb els colors catalans i la
simbòlica estrella, propi per a ostentar
damunt la solapa. \$ 1 c/u.

Demandes a RESSORGIMENT: Pergamino 244
Buenos Aires

FARMACIA CATALANA DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments
amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 3305, (Rivadavia) BUENOS AIRES

JOIERIA JOAQUIM GRAELLS FABRICANT

RELOTGERIA

ALHAGES FINES

CASA FUNDADA EN 1910
UNION TELEF. 1182, RIVADAVIA

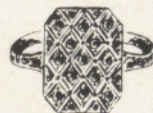
TALLERS PROPIS
REFORMEM
TOTA MENA DE
JOIES A
ESTILS MODERNS.

Anell d'or i platí,
un brillant i dia-
mants. . . \$ 170.

Medalla d'or,
platí i perles.
\$ 150

Anell d'or i platí
i diamants. \$ 150.

PREUS DE RECLAM

GRAN ASSORTIT
DE RELLOTGES
DE TOTES CLASSES
I PREUS.

C. PELLEGRINI 516

BUENOS AIRES

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefónica 4571, Rivadavia
Coop. Telefónica 2918, Central

B^{mé} Mitre 2248

Unió Telefónica 8809, Mitre
Coop. Telefónica 2919, Central

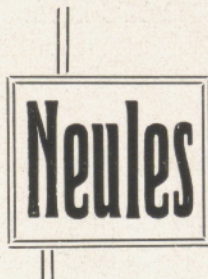
Esplèndid Servei per a Casaments i Bateigs

Preus econòmics - Demanin pressupost

Bombons fins, fabricació de la Casa

VI D'ALELLA

Xampany
Codorniu

OLIS SUPERIORS

"L'Atlántida"

DE

J. CABRÉ i Cía.

Est. Unidos, 1599

(CEVALLOS).

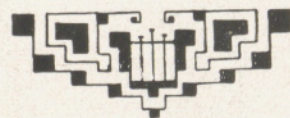
Un. Tel. 37, Rivadavia 6752

OLIS SUPERIORS

**ACADEMIA DE MUSICA
CASTELLVI-ESTIL-LES**

INCORPORADA AL
CONSERVATORIO

FONTOVA

S^{GO} DEL ESTERO. 367

MATALASSOS a l'estil català
(REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot lo pertanyent al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA
Coop. Telefónica 551, (Oeste)

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

ARTICLES

per a MECANICS, FERRERS
i BRONZERS

Joan Russinyol

SARMIENTO, 1517 { Un. Tel. 1081, Libertad
Coop. Tel. 1350, Central

Unica Casa Especial
en Caragols
per a Metalls de Ferro,
Bronze i Acer.

AVISEM als nostres clients que ens
havem traslladat del carrer Cangallo
al de Sarmiento, 1517.

Fabrica de Camises
"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cel.lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre "La Esmeralda".

"Bodegas RESPLANDOR"

... (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ...

Compatricis: Si voleu beure bon vi exigiu
al vostre proveïdor que us serveixi el
de marca **"Resplandor"**.

Unics representants a Buenos Aires:

... **ROVIRALTA i Cia.** ...

1247, Campichuelo, 1249

Un. Telef. 1446, Chacrita